

DOI: 10.18039/ajesi.786992

Decroly'nin Toplu Öğretim Sistemi ile Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Dersi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Erdoğan KAYA¹, Hüseyin BAYRAM²

Geliş Tarihi: 28.08.2020

Kabul Tarihi: 07.12.2020

Türü: Derleme

Öz

20. yüzyılın başında Jean Ovide Decroly tarafından geliştirilen Decroly sisteminin temelini, “hayatın içinde okul, okulun içinde hayat” anlayışı oluşturur. Bu sistem, gelişim düzeyi aynı çevrede yaşayanlarından farklı olan çocukların doğal yaşam ortamı içerisinde eğitim almalarına odaklanmaktadır. Decroly sisteminin bir toplu öğretim dersi olan Sosyal Bilgilerin yapılandırılmasında ve öğretilmesindeki etkileri gözetilerek gerçekleştirilen bu çalışma; söz konusu sistemin sosyalleşme, çocuğa görelilik ilkesi ve öğretimde toplulaştırma açılarından incelenmesine yöneliktir. Çalışma konusuna ilişkin alanyazın incelenmiş ve Decroly sistemi ile Sosyal Bilgiler eğitimi arasındaki ilişkiyi tam anlamıyla araştıran herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle çalışmanın, Decroly sisteminin Sosyal Bilgiler dersi ile olan ilişkisinin anlaşılmasına katkı getirmesi beklenmektedir. Decroly sistemi ve Sosyal Bilgiler eğitime ilişkin alanyazın taranarak ilgili bilgiler toplanmış, sistemli ve betimsel bir biçimde sunulmuştur. Tarama sırasında Decroly sisteminin, çocuğa görelilik ilkesi ve çocukların sosyalleşme sürecini odağa alan bir toplu öğretim yaklaşımı olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda bir toplu öğretim tasarımı ürünü olan Sosyal Bilgiler dersi ile ilişkisi araştırılmıştır. Böylece toplu öğretim kavramı, hem Decroly sistemi hem de Sosyal Bilgiler dersi için temel hareket noktası olmuştur. Sosyal Bilgiler dersinin tasarımına Herbart ve Dewey gibi Decroly'nin pedagoji anlayışının da alt yapı oluşturduğu söylenebilir. Bilindiği gibi Sosyal Bilgiler de çeşitli sosyal bilimlerden yararlanılarak oluşturulmuş bir toplu öğretim dersi. Öte yandan çalışma sırasında bu sistemin birtakım sınırlılıklarının olduğu ve bunların giderilmesi durumunda eğitim alanında işlevsel bir biçimde kullanılabileceği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: çocuğa görelilik, Decroly sistemi, Sosyal Bilgiler dersi, sosyalleşme, toplu öğretim

Atf: Kaya, E. ve Bayram, H. (2021). Decroly'nin toplu öğretim sistemi ile Türkiye'deki sosyal bilgiler dersi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 11(1), 483-504. DOI: 10.18039/ajesi.786992

¹ (Sorumlu Yazar) Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkiye, erkaya@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3930-7937>

² Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkiye, hubayram@agri.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6065-8865>

DOI: 10.18039/ajesi.786992

Examining the Relationship Between the Social Studies Lesson in Turkey and Decroly's Integrated Education System

Erdoğan KAYA¹, Hüseyin BAYRAM²

Submitted by: 28.08.2020

Accepted by: 07.12.2020

Type: Review

Abstract

The foundation of the Decroly system developed by Jean Ovide Decroly at the beginning of the 20th century was based on the notion that "school in life, life in school". This system focuses on the education of a child whose level of development is different from his or her peers living in the same environment. This study was aimed to examining the Decroly system in terms of socialization, child relativity and integration in education in consideration of their impact on the organization and teaching Social Studies, which is an interdisciplinary course taught in schools. No study investigating the relationship between Decroly system and Social Studies teaching was found in the literature review. Therefore, this study is expected to contribute to an understanding of the relationship of the Decroly System between Social Studies lesson. The relevant information was collected by reviewing the literature on the Decroly System and Social Studies teaching and was used in a systematic manner. In light of the findings of the study, it was determined that the Decroly system is an integrated education system that focuses on the principle of child relativity and the socialization process of children. In addition, the relationship between social studies course, which is an integrated education design product, has been investigated. Thus, the concept of integrated education has been the main point of movement for both the Decroly system and the social studies lesson. In addition to such educators as Herbart and Dewey, Decroly created an infrastructure in the design of the Social Studies lesson. Social studies is an integrated education lesson created by using social science disciplines such as history, geography and citizenship. On the other hand, it has been seen that this system has some weaknesses. With a view to these weaknesses, this study concludes that this system has some limitations and is not given sufficient importance because it has not been studied and developed properly.

Keywords: child relativity, Decroly system, integrated education, socialization, Social Studies lesson.

Cite: Kaya, E. and Bayram, H. (2021). Examining the relationship between the social studies lesson in Turkey and Decroly's integrated education system. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 11(1), 483-504. DOI: 10.18039/ajesi.786992

¹ (Sorumlu Yazar) Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkiye, erkaya@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3930-7937>

² Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkiye, hubayram@agri.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6065-8865>

Giriş

Kültür, toplumların kendilerine özgü hayat tarzını ifade etmektedir. Toplumlar kültürlerinin devamlılığını, sahip oldukları kültürü genç kuşaklara aktararak sağlamaktadırlar. Toplumlar oluşturdukları kültürel birikimi, sonraki kuşaklara devrederek aynı zamanda kültürün zaman içerisinde zenginleşmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu aktarım, sosyalleşme süreciyle gerçekleşmektedir. Sosyalleşme, bireylerin sosyal hayat içerisinde yer alan tüm yönlerinin gelişimini ifade eder (Maccoby, 2007). Yeni yetişen kuşaklar, sosyalleşme süreciyle toplumun sahip olduğu kültürü benimser ve onun bir parçası haline gelirler. Sosyalleşmede en etkili etmenlerin başında eğitim yer almaktadır (Baker, 2011; Dewey, 1916; Egemen, 1965).

Eğitimin Türkiye'deki en bilindik tanımlarından biri, Ertürk (2016) tarafından yapılmıştır. Ertürk'e göre eğitim, "*bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci*"dir. Demirel (2015) ise eğitimi, "*bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürleme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme süreci*" biçiminde tanımlamaktadır. Alanyazında eğitime ilişkin birçok tanım yer almaktadır. Bu tanımlar incelendiğinde eğitimi, insanın davranışlarını kendi yaşantıları aracılığıyla istendik olarak başkalaşıma uğratma süreci biçiminde ifade etmek mümkündür. Tanımlardan da anlaşıldığı üzere sosyalleşme sürecinde etkili etmenlerden biri, eğitimidir. Eğitim kurumlarının sosyalleşme açısından önemi, Sanayi Devrimi'nden (1789) sonra giderek artmıştır. Devrimden önce; kültürün sonraki kuşaklara aktarımında aile ve sosyal çevre etkiliyken, devrim sonrasında ailenin rolü azalmaya başlamış ve bu fonksiyonu okullar üstlenmiştir (Brofenbrenner, 2016). Okulun bu fonksiyonu yerine getirebilmesi, tasarlanan eğitim programları aracılığı ile olmuş ve okul programlarında yer alan dersler, sosyalleşme sürecinde izlenmesi gereken yol haritalarını oluşturmuşlardır (Apple, 2004). Bunlar arasında bireyi sosyalleştirme görevinin, özellikle Sosyal Bilgiler dersine verildiği görülmektedir.

20. yüzyılın başında büyük önem kazanan Sosyal Bilgiler dersi, çoğunluğu sosyal bilimlerden olmak üzere; bir araya getirdiği bilgileri toplu öğretim kapsamında öğrencilere aktararak okulun sosyalleştirme fonksiyonunu yerine getirmeye çalışmaktadır (Öztürk, 2015). Sosyal Bilgilerin birçok farklı tanımı mevcuttur. Örneğin Savage ve Armstrong (1996) Sosyal Bilgileri, sosyal bilimlerin pedagojik seviye esas alınarak yeniden yapılandırılmış hali olarak tanımlarken; Barr, Barth ve Shermis (2013), sosyal ve beşerî bilimlerin vatandaşlık eğitimi için bütünlleştirilmesi biçiminde ortaya koymuştur. Çeşitli disiplinlerden elde ettiği öğeleri, bütüncül bir yapı içerisinde öğretmeye yönelik olarak tasarlanmış olan Sosyal Bilgilerin, toplu öğretim anlayışıyla oluşturulmuş mihver derslerden (Fen Bilgisi, Hayat Bilgisi) biri olduğu söylenebilir (Kaya, 2018).

Sanayi Devrimi'nden sonraki gelişmelere bağlı olarak bazı eğitimciler, öğretimde toplulaştırma sistemleri geliştirmişlerdir. Öğretimde toplulaştırma, bilimlerin birbirinden bağımsız olarak öğretildiği ayrık öğretim sisteminin karşıtı olarak ortaya çıkmıştır. Bu anlayış farklı disiplinlerden sağlanan içeriğin, birleştirilerek tek bir ders olarak biçimlendirilmesini kapsamaktadır. Birleştirme, bir başka deyişle toplulaştırma küçük çocukların bütüncül öğrenme özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Çünkü çocuklar hayatı ve olayları ayrık bir biçimde değil toplu bir biçimde algılamaktadırlar. Bu nedenle toplu öğretim için eğitsel pedagojinin gerekleri kapsamında çocuğa görelilik ilkesini esas alan bir sistem olduğu söylenebilir. Toplu öğretim, çoğunlukla çocuk psikolojisi göz önünde bulundurularak uygulanan bir sistemdir. Bu sistem, çocukların gelişim özelliklerini göz önünde bulundurarak doğal, fiziksel ve sosyal çevreyi tanımlarını amaçlar. Toplu öğretimin en belirgin özelliği; çocukların çevreyi araştırma, gözlem ve deney teknikleri aracılığıyla öğrenmelerini sağlaması ve çocuğa görelilik ilkesini temel almasıdır (Binbaşıoğlu, 2003).

Çocuğa görelilik ilkesi, öğretim sürecinin öğrencilerin duyuşsal, zihinsel ve fiziksel niteliklerinin göz önünde bulundurulmasıyla yürütülmesine yöneliktir. Çoğu eğitim modeli ve sistemi, eğitim programlarının hazırlanmasında çocuğa görelilik ilkesinin esas alınması gerektiğini vurgulamaktadır (Sever, 2003). Çocuğa görelilik ilkesinin ön planda tutulduğu eğitim anlayışlarından biri de Decroly'ye aittir (Kaya, 2018). Bu nedenle Decroly sisteminin incelenmesinde yarar görülmektedir.

Decroly Sistemi

Decroly sistemi, Jean Ovide Decroly tarafından geliştirilmiş toplu öğretim sistemlerinden biridir. Decroly, 1871-1932 yılları arasında yaşamış ve Brüksel Üniversitesi'nde psikolog ve nöropsikiyatrist olarak çalışmış bir bilim insanıdır (Van Gorp, 2006). Deneysel pedagojinin öncüsü olarak bilinen Decroly, özellikle psikolojinin felsefi boyutuyla ilgilenmiştir. Dewey'in yapılandırmacı eğitim felsefesini tıp ve psikoloji alanlarında kendi düşünceleriyle harmanlayarak çeşitli deneysel uygulamalarda bulunmuştur (Britanica Online, 2020; Dubreucq, 1993).

Decroly sisteminin temelini, "hayatın içinde okul, okulun içinde hayat" anlayışı oluşturur. Bu sistem, gelişim düzeyi aynı çevrede yaşayanlardan farklı olan çocukların doğal hayat içerisinde eğitim almalarına odaklanmaktadır (Van Gorp, 2005). Decroly sistemi, normal gelişim gösteren öğrencilerin standart okullarda sağladığı başarıdan daha yüksek akademik ve sosyal başarı sağlayabilmeleri için okulda çocukların kendilerini rahat hissedebilecekleri bir ev ortamının oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Decroly bu kapsamda 1901'de evini, içerisinde doğal bir yaşam ortamı oluşturarak okul haline getirmiştir. Deneysel eğitim çalışmalarının yürütüldüğü bu okul, "*Dr. Decroly Özel Eğitim-Psikolojik Laboratuvar Enstitüsü*" olarak isimlendirilmiştir (Çakıroğlu, 2017). Decroly'nin uyguladığı sistem, bir toplu öğretim denemesidir (Wagon, 2013). Sistemin odağında öğrenci ve araç-gereç toplulaştırması bulunmaktadır. Decroly'nin, yaşlarından öte ilgilerine göre öğrencilerin toplulaştırılarak eğitilmelerinden yana olduğu görülmektedir (Kaya, 2018). Dolayısıyla ilgi merkezleri yaklaşımı adıyla da anılmaktadır. Aslında sistemin odak noktasında öğrencilerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Geleneksel ayrık ders ve sınıf anlayışının yerine öğrenme içeriği, bir bütün olarak sunulmaktadır. Böylece hayatın gerçeklerine yönelik olarak eğitim içeriğinde tematik toplulaştırma yapılmış olmaktadır. Söz konusu içerik, "gözlemlenme, muhakeme etme ve belirtme" aşamalarından yararlanılarak öğretilmeye çalışılmaktadır (Wagon, 2008).

Dr. Decroly Özel Eğitim-Psikolojik Laboratuvar Enstitüsü'nde ilk toplu öğretim denemesi, engelli çocukların eğitimi konusunda yapılmış ve olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Decroly, bu sonuçlar kapsamında 1907'de Brüksel'de "L'Ecole de l'Ermitage" adını verdiği okulu faaliyete sokmuş ve orada denemelerine devam etmiştir. Decroly'nin çalışmaları, eğitim alanında başarılı bulunmuş ve Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ilkokullarda uygulanmaya başlanmıştır (Ferriere, 1932a).

Decroly, tıpkı Dewey gibi okulun çocuğu "hayat aracılığıyla hayat için" yetiştiren bir kurum olması gerektiğini ileri sürmüştür. Decroly'ye göre eğitim programını geliştirirken ilk yapılması gereken, öğrencilerin doğal ihtiyaçlarını belirlemektir. Ardından bu ihtiyaçları tatmin edecek araçlar seçilmeli ve geliştirilmelidir. Bu araçların öğrencinin içinde yaşadığı doğal ve sosyal çevreden seçilmiş olması oldukça önemlidir. Böylelikle öğrenci doğal hayatında yer alan araçlara yabancılaşmamış ve onları içselleştirmiş olur. Decroly'ye göre öğrencinin hayatındaki bütün ilgilerin kaynağı, dört temel ve ilk ihtiyaçtır (Decroly, 1929). Maslow'un İhtiyaçlar Piramidinde yer alan aşamalar ile büyük oranda benzerlik gösteren bu ihtiyaçlar şöyle sıralanabilir;

1. Beslenme ihtiyacı,
2. Kötü iklim koşullarıyla mücadele etme ihtiyacı (mesken ve elbise),

3. Çeşitli tehlikeler ve düşmanlarla mücadele etme ihtiyacı,
4. Diğer insanlarla bir arada olma, harekete geçme, araştırma, eğlenme ve eğitim ihtiyacı.

Söz konusu ihtiyaçları giderecek araçlar ve bunların sağlanacağı çevre, bütün eğitim-öğretim faaliyetlerinin toplanacağı “ilgi merkezlerini” oluşturur. Bu nedenle, okulun doğal çevresinin, yukarıda belirtilen ilk ihtiyaçlara göre biçimlendirilmesi ve bu çevrede ihtiyaçların nasıl, ne kadar ve hangi araçlarla karşılanacaklarının sürekli olarak göz önünde bulundurulması gerekir. Aynı zamanda çevre; aile, arkadaş ortamı, hayvanlar, bitkiler ve diğer tüm yaşam öğelerinin bir arada olacağı yapıya kavuşturulmalıdır (Decroly, 1929). Decroly Okulu’nda eğitim, çerçevesi önceden belirlenmiş bir programa göre uygulanmaz (Wagnon, 2008). Program, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına göre biçimlendirilir. Ders de, ona göre esnek bir biçimde işlenebilir. Örneğin Hayat Bilgisi dersinde herhangi bir konu işlenirken, fark ettirmeden doğal bir geçişle aynı konu bağlamında öğrencilerin resim ya da el işi çalışmaları yapmaları sağlanabilir (Decroly, 1929). Bu çalışmalardan da okuma ya da yazma etkinliklerine geçilebilir. Böylece aynı konuya ait farklı uygulamalar yapılarak etkinlikler arasında da ilişki kurulmuş olur (Decroly ve Boon, 1921). Decroly sisteminde bilgi ve beceri edindirme sürecinde iki nokta esas alınır. Bunlar:

1. İlgili merkezinde toplu öğretimin yapılması,
2. İlgili merkezinde öğretim amacıyla kullanılan eğitici içerikler arasında bağlantı ve bütünlük kurulması.

Yukarıdaki bilgilerden, Decroly’nin eğitimin öğrenci, araç-gereç öğelerinde olduğu gibi eğitim programı ve derslerde de toplulaştırmayı önemseydiği anlaşılmaktadır. Decroly sistemine göre okulun yapısı, geleneksel okul binalarından farklı olarak doğa olaylarının ve canlı varlıkların davranışlarıyla insanın yaşam tecrübelerini gözlemlemeye olanak verecek biçimde olmalıdır (Wagnon, 2008). Bu yüzden eğitim ortamı, bir çiftlik binasına benzeyen yapıya sahip olmalıdır. Boş okul bahçesinin yerine küçük hayvan kafesleri ve bahçe aletleri bölmesinin yer aldığı yeşil bir bahçe oluşturulmalıdır. Böylece, okulda hem teorik hem de pratik zekanın geliştirilmelidir (Decroly ve Michelet, 1978; Decroly ve Degand, 1910). Decroly’nin okulunda hareketli bir öğrenme merkezi yer alır; derslikler geleneksel sınıflardan çok birer iş yerine benzerler; bu dersliklerde çeşitli el işi faaliyetlerine yer verilir; çocuklar okul içerisinde çiçek ve bitki yetiştirirler, hayvanlara bakarlar. Decroly Okulu’nda öğleden sonraki ders saatlerinin tamamen el becerisine dayalı uygulamalara ayrılması gerektiği vurgulanmıştır (Van Gorp, 2006).

Decroly’ye göre okul, yapılandırmacı eğitimin temelini uygun olarak hayatın öğrenildiği yerdir. Bu yüzden okul, hayatın akışına göre tasarlanmalıdır. Bu tasarımda şu noktalar dikkate alınmalıdır (Decroly, 1929):

1. Öğrenci, okulda günlük hayatına devam eder şekilde eğitim görmeli,
2. Belirli bir program, notlandırma ve zorunlu okumalarda ısrarcı davranılmamalı,
3. Eğitim ortamı, bütünüyle gerçek yaşam uygulamalarından oluşmalı ve bu uygulamalar, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine göre tasarlanmalıdır.

Decroly sistemine göre okulda öğretilen derslerin içeriği ne olursa olsun uygulamada şu üç noktaya dikkat edilmelidir (Decroly, 1929):

1. **Gözlem yapma:** Tüm uygulamaların ilk aşamasında gözlem yer alır. Bu aşamada incelemeler ve rastlantısal ya da planlı yaşantılar biriktirilmelidir. Toplanan yaşantılar, öğretimin sonraki aşamalarına temel oluşturur.
2. **Çağırışım yapma:** Geçmiş öğrenmeleri çağırıştıracak olay, olgu ve durumlar oluşturulmalı, öğrencilerin öğrenmeleri tazelenmelidir.

3. **İfade etme:** İfade becerilerini geliştirmeye yönelik ortamlar oluşturulmalıdır. Öğrencilerin hem el becerisi uygulamalarında hem de okuma yazma ve konuşmada soyut beceriler geliştirmeleri sağlanmalıdır.

Jean Ovide Decroly'nin geliştirmiş olduğu Decroly sistemini şu ifadeler ile özetlemek mümkündür (Decroly ve Monchamp, 2002; Ferriere, 1932b; Decroly ve Buyse, 1928):

1. Okul, öğrenciyi yaşantı ve deneyimler aracılığıyla hayata dahil etmelidir.
2. Bilgiye ancak zihinsel becerilerin işe koşulmasıyla ulaşılabilir.
3. Derste işlenen konular, uygulanan ders planları ve programlar, planlı biçimde değil, öğrencilerin anlık ilgilerine göre tasarlanmalıdır.
4. Okul ortamı ve derslerin tasarımı geleneksel anlayışa göre değil, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre biçimlendirilmelidir.
5. Öğrencilerin olay ve durumlara ilgisi beslenebilirse, sonraki konulara ilgi duymalarının önü açılmış olur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'nin toplu öğretim sistemiyle tanışmasına, yeni bir toplum ve vatandaş yaratma kaygısının yol açtığı söylenebilir. Buna bağlı olarak bazı eğitimciler Türkiye'ye davet edilmişler ve çeşitli raporlar yayınlamışlardır. Bunlar arasında John Dewey (1924), Alfred Kühne (1925), Erey, G. Stiehler ve Ernest Egli (1926) sayılabilir (Akdağ, 2008). Bu eğitimcilerin yeni Türk eğitim modeline, ağırlıklı bir biçimde toplu öğretim sistemini önerdikleri gözlenmiştir. Yeni rejimin toplum ve vatandaş tasarımı için eğitimden yararlanma düşüncesi, bazı eğitimcilerin kitaplarının da Türkçeye çevrilmesine neden olmuştur. Bunların başında "Tedrisatta Toplulaştırma İş-i-Dr. Decroly (1929)" kitabı gelmektedir. Bu raporlara dayalı olarak Türkiye'nin ilk karşılaştığı toplu öğretim dersinin Hayat Bilgisi olduğu söylenebilir. Söz konusu dersin diğer geleneksel toplu öğretim dersleri olan Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisine de temel oluşturduğu görülmektedir.

Decroly Sisteminin Türk Eğitimine Etkisi

Birinci Dünya savaşıdan sonra Avrupa'da Decroly'nin düşüncelerinin uygulamasına geçilmiştir (Hesapçioğlu, 1994). Decroly'nin Belçika'daki Ermitaj okulu birçok eğitimci tarafından ziyaret edilerek incelenmiştir. Bunlar arasında Türk eğitimciler de olup Türkiye'de bu sistemin uygulanmasının taraftarı olmuşlardır (Binbaşioğlu, 2013). Ermitaj'ı ziyaret eden Türk eğitimcilerden birisi de İsmail Hakkı Baltacıoğlu'dur. Baltacıoğlu, 'Hayatım' (1998) ve Pedagojide İhtilal (1964) adlı eserlerinde, 1911'de Brüksel'de Decroly okulunda karşılaştığı bir tarih dersinden söz etmektedir. Baltacıoğlu, olayı şöyle anlatmıştır (Ata, 2000); "*Bir odaya girdik. Bu oda sınıfa benzemiyordu. Dört bir yanında duvarlara masalar dayamışlar. Bu masaların yanı başındaki sepetin içinden (çocuklar) kitap, dergi parçalarını alıp resimlerini kesiyorlar, sonra bu resimleri önlerindeki deftere yapıyorlar. Dr. Decroly'e sordum*":

- *Bu çocuklar ne yapıyorlar?*
- *Tarih öğreniyorlar, dedi.*
- *Peki ama ne hocaları var, ne de kitapları! Nasıl öğreniyorlar? Bunlarda zaman fikri nasıl teşekkül edecek?*

Dr. Decroly, şöyle karşılık verdi:

- *Siz Brüksel'e geldiğinizde Brüksel'i tanıyor muydunuz? Gezdimiz, dolaştınız. Şehrin dağınık olarak öğrendiğiniz parçaları günün birinde birbiriyle birleşti. Brüksel şehri oldu. Tarih de böyledir. Bu çocuklar bu gravürleri kese kese, göre göre bir takım dağınık bilgiler edinecekler. Günün birinde hepsi birleşip tarih fikri teşekkül edecek.*

Türkiye’de toplu öğretim sisteminin 1926’dan itibaren, Decroly’nin Almanya ve Avusturya’daki okulları temel alınarak geliştirilmeye başlanmıştır (Binbaşıoğlu, 2013). Disipliner veya ayrık eğitim ve öğretim (talim ve tedris) olarak nitelenen dönemin mevcut eğitim sistemine karşın çocuk ruhunu, talim işkencesinden kurtarmak şeklinde açıklanan toplu eğitim ve öğretim, bazı ülkelerde Decroly sistemi, proje usulü ve öğretimde kompleks sistem gibi adlarla da anılmaktadır. Dönemin mevcut eğitim programında da toplu öğretim anlayışına yer verilmiş ve ilkokul bir topluluk, toplum örneği olarak görülerek öğrencilerin toplum hayatının gereklerine göre eğitim görmeleri şart koşulmuştur (Demirci, 2004). Aslında toplu öğretimde amaç, yukarıda da belirtildiği gibi bilgi ezberletmek değil, sosyal kişiliği gelişmiş, hayata ve çevreye etkin bir biçimde uyum sağlayabilen vatandaşlar yetiştirmektir (Binbaşıoğlu, 2003). Günümüzde bu amacı gerçekleştirmeye yönelik derslerin başında Sosyal Bilgiler dersinin geldiği söylenebilir.

Decroly Sistemi ve Sosyal Bilgiler Dersi

Decroly, geliştirmiş olduğu ilgi merkezleri sistemini kendi tasarladığı okulda uygulamıştır. Öğrencilerin toplulaştırılmasına dayalı bir toplu öğretim uygulaması olan bu sistemi, Ermitaj adını verdiği okulda, öğrencileri günlük yaşamdaki etkinlikler ile buluşturarak hayata geçirmeye çalışmıştır. Decroly’nin öğrencileri tek disiplinli derslerle meşgul etmeden onların hazırbulunuşluklarına uygun bir öğrenme ortamı oluşturmuştur. Söz konusu okulda uygulanan etkinliklerdeki öğrenci ve öğretmen rolleri (öğretmen gösterir, öğrenci öğrenir) günümüzdeki eğitim sorunlarının çözümünde de işe koşulabilir.

Toplu öğretim sisteminde Decroly’nin eğitim anlayışı ile Sosyal Bilgiler dersinin kapsamlı bir biçim keşiştiği görülmektedir. Çünkü Decroly, çeşitli etmenleri toplulaştırarak ilgi merkezleri temelinde bir toplu öğretim denemesi gerçekleştirmiş ve yaptığı denemeyi aynı zamanda toplu öğretim sistemlerinden biri olarak ilkeleriyle birlikte ortaya koymuştur. Sosyal Bilgiler ise ilk ve ortaokul kademesindeki çocukların gelişim özelliklerine dayalı olarak sosyal bilimlerden yapılan toplulaştırmalarla oluşturulan bir toplulaştırma dersidir. Bir başka deyişle Herbart ve Dewey pedagoji yaklaşımlarıyla birlikte Decroly’nin de toplu öğretim denemeleriyle Sosyal Bilgiler dersinin tasarımına alt yapı oluşturduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler başta Coğrafya ve Tarih olmak üzere sosyal bilimlerden yararlanılarak oluşturulmuş bir toplu öğretim dersidir. Bu derslere ayrıca vatandaşlık eğitimine yönelik içeriğin de eklendiği görülmektedir. Sosyal Bilgiler dersinin içeriği, MEB’in Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında da kendisini göstermiş (2005) ve dersin tanımında ifadesini bulmuştur. Söz konusu tanım şöyledir (MEB, 2005);

“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir.”

Decroly sistemi, Cumhuriyetin kuruluşundan sonra tasarlanan ilk toplu öğretim dersi olan Hayat Bilgisinin şekillenmesinde etkili olmuştur. Hayat Bilgisi dersi için yapılan araştırmalar, yazılan raporlar, Sosyal Bilgiler dersi için de temel oluşturmuştur. Hayat Bilgisi dersi ile başarılı sonuçlar veren toplu öğretim uygulaması, daha üst yaşlardaki öğrencilerin eğitimleri için de bu sistemin kullanılmasına zemin hazırlamıştır. Decroly sisteminin odağındaki ilgi merkezleri, öğrencilerin ilgileri doğrultusunda

toplulaştırılmalıdır. İlgi merkezlerine, toplulaştırmanın odağındaki “tematik alanlar” da denilebilir. Aslında toplu öğretim sisteminin önemli adımlarından birinin öğrencilerin ilgilerini belirlemek olduğu bilinmektedir. Bunun için çeşitli araçlar yardımıyla ilgi ve ihtiyaç analizleri gerçekleştirilir. Ulaşılan sonuçlar, toplu öğretimin odağındaki temaları oluştururlar. Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında öğrenme alanı adını almış olan temalar, ilgi merkezlerine de ipucu oluştururlar. 20. yüzyılın sonunda Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS) tarafından Sosyal Bilgiler dersi temalarına bir standart getirilmiştir. Böylece konu dağılımı ve kargaşası engellenmeye çalışılmıştır. Dünyanın birçok ülkesi, küreselleşme ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler kapsamında standartlaştırılmış temaları kendi programlarına yansıtılmışlardır. Bu nedenle adı ulusal olan bu kurumun (NCSS), neredeyse dünyanın birçok ülkesindeki Sosyal Bilgiler dersi temalarını belirler konuma gelerek evrensel bir liderlik rolü üstlendiği anlaşılmaktadır. NCSS (2020) tarafından standardize edilerek ortaya konulan Sosyal Bilgiler dersi temaları şunlardır:

1. Kişisel gelişim ve kimlik
2. Kültür
3. İnsan, yer ve çevreler
4. Üretim, dağıtım ve tüketim
5. Bilim, teknoloji ve toplum
6. Bireyler, gruplar ve kurumlar
7. Güç, otorite ve devlet
8. Küresel bağlantılar
9. (İdeal)Vatandaşlık uygulamaları
10. Zaman, süreklilik ve değişim

NCSS’in standartlaştırdığı temaların incelenmesi, ABD’nin resmi olarak Sosyal Bilgiler dersinin uygulandığı ilk ülke olması ve birçok ülkenin Sosyal Bilgiler programlarının oluşturulmasında etkin rol alması gibi nedenlerden ötürü önemlidir. Hatta Türkiye’de 2005’te geliştirilen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında da bu temalardan etkilenildiği ancak sadece 8 tanesine öğrenme alanı adıyla yer verildiği görülmektedir (Öztürk ve Deveci, 2016). Bunlardan 7 tanesi, 2018 tarihli Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında da yer almaktadır. Söz konusu temalar şunlardır (MEB, 2018);

1. Birey ve Toplum
2. Kültür ve Miras
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler
4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim
5. Bilim, Teknoloji ve Toplum
6. Etkin Vatandaşlık
7. Küresel Bağlantılar

Decroly sisteminin, çocukların meslek seçiminde de yararlı olacağını söylemek mümkündür. Decroly’nin de vurguladığı gibi çocuklar çok iyi bir biçimde öğretmenler tarafından gözlenmelidir. Böylece ilgi ve yetenekleri belirlenen çocukların alacakları eğitim ve sahip olacakları meslekler yönünde yönlendirilmeleri mümkün olabilir. İlgi merkezlerinde yer alan uyarıcı araç-gereçlerle çocukların çeşitli becerilerinin de geliştirilebileceği öngörülebilir. İlgi merkezlerinin çeşitliliği, çocukların farklı bilgi ve becerilere sahip olmalarını sağlayabileceği gibi bazı özelliklerini de keşfetmelerine ortam yaratabilir.

Gerek Hayat Bilgisi gerek Sosyal Bilgiler gibi derslerde çeşitli disiplinlerden yapılan toplulaştırmalar, temalar çevresinde gerçekleştirilmektedir. Toplu öğretim sisteminin önemli gereklerinden biri de çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının belirlenerek temaların oluşturulmasıdır. Çünkü

çocuğa görelik, toplu öğretim sisteminin en başat ilkesidir. Çocukların hayatı bütüncül olarak öğrenebilmek özellikleri, eğitimcilerin ayrık öğretimden çok toplu öğretime yönelmelerini gerektirmiştir. Bu bağlamda ilgi merkezleri odağında çocuğa göre eğitim ilkesini benimseyen Decroly sisteminin, önemli bir toplu öğretim uygulaması olduğu söylenebilir.

Toplu öğretim sisteminin temelini oluşturan kuramcılardan biri de Dewey'dir. Decroly'nin de Dewey'in düşüncelerinden etkilendiği bilinmektedir. Böylece gerek Dewey gerekse Decroly'nin kuram ve uygulamalarıyla toplu öğretim derslerine temel oluşturdukları söylenilebilir. Bu dersler biri de Sosyal Bilgilerdir. Sosyal Bilgiler dersinin Türkiye'deki geçmişine bakılacak olursa, aslında tek disiplinli öğretim anlayışıyla tarih, coğrafya ve ekonomi gibi dersler kapsamında Osmanlı döneminden beri okutulduğu söylenebilir. Ancak Cumhuriyet ile birlikte eğitim alanında yapılan çalışmalar, küçük çocukların eğitiminde disiplinler eğitimin yerini toplu öğretimin almasını sağlamıştır. Çünkü Herbart, Otto, Kerschensteiner, Dewey, Gestalt psikologları vb. eğitimcilere göre çocuklar hayatı ayrıntılarıyla değil bütüncül olarak algılamaktadırlar. Bu dönemde özellikle Dewey'in fikirlerini temel alan toplu öğretim anlayışı ön plana çıkarılmıştır. Hayat Bilgisi dersi ile de toplu öğretim uygulamaları başlamıştır.

Günümüz Sosyal Bilgiler anlayışının somut temelleri ise 1950'li yıllarda atılmıştır. Bu dönemde çeşitli denemeler yapılmış, ancak 1962'de "Toplum ve Ülke İncelemeleri" adı altında bir ders olarak ilk kez okutulmaya başlanmıştır. Sosyal Bilgiler adıyla Türkiye'deki ilk dersin 1968 yılında ilkokullarda okutulduğu görülmektedir. Bu tarihte yayınlanan program; 1998, 2005 ve 2018'de yenilenerek günümüze değin ulaşmıştır (Öztürk, 2015). İlkokullardaki uygulamaları başarılı bulunan Sosyal Bilgiler dersi, 1973-1974 öğretim yılından başlayarak ortaokullarda da okutulur hale gelmiştir (Günden, 1978). Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğretimi, 2005 yılından itibaren, yapılandırmacı eğitim yaklaşımı temelinde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Sosyal bilimlerden alınan bilgilerin, öğrencilere tek ders temelinde öğretilmeye çalışıldığı Sosyal Bilgilerin, bu tarihten sonra gerçek anlamda toplu öğretim sistemine göre şekillendirildiği söylenebilir (Öztürk ve Devenci, 2016).

Toplu öğretim anlayışının, Johann Friedrich Herbart tarafından ortaya atıldığı ancak Decroly ile uygulamaya konulduğu söylenebilir (Kaya ve Öner, 2017). Decroly'nin esas aldığı disiplinlerarası desene göre oluşturulan içerik, öğrencileri sınav odaklı, ezberci öğretimden kurtarıcı bir yapıya sahiptir. Oysaki Sosyal Bilgiler dersi, olgusal bilgilere dayalı olarak öğretildiğinde ezber kaçınılmaz olmaktadır. Hâlbuki dersin amacı, hayata ilgili olgusal bilgileri ezberletmek değil, hayatı bir bütün olarak, tüm dinamikleriyle anlayıp yaşamda etkili ve doğru kararlar almayı sağlamaktır (Öztürk ve Dilek, 2004). Bu kapsamda Decroly sisteminin, hayatın sosyal boyutunu bir bütün olarak öğretmeyi amaçlayan Sosyal Bilgiler dersine temel oluşturduğu söylenebilir.

İlgili alanyazın incelendiğinde Decroly sistemine ilişkin çalışmaların az sayıda olduğu ve çoğunluğunun yabancı yazarlar tarafından kaleme alındığı görülmüştür. Bunlardan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

Fuat (1932)'ın kaleme aldığı "Toplu Tedris, Nazariyyat ve Tatbikatı" adlı eserinde öncelikle toplu öğretim, tarihçe, uygulamalar ve dayanakları ile ele alınmaktadır. Jean Ovide Decroly'nin öğretimde toplulaştırmaya ilişkin anlayışı da tanıtılmaktadır. Fuat Rusya, Almanya, Avusturya ve Türkiye'deki toplu öğretim denemelerinden bahsederken, Decroly sisteminin Türkiye'de uygulanabilirliği konusunda düşüncelerini dile getirmektedir.

Aytuna (1936), "Toplu Tedris ve Kompleks Sistem" ismiyle yayınladığı kitabında; öğretimde toplulaştırmanın başarılı olabilmesinin yollarını açıklamaktadır. Decroly'ninki gibi uygulanmış ya da deneme aşamasında kalmış çoğu toplu öğretim sistemine yer veren Aytuna, toplu öğretimin başarılı sonuçlar verebilmesinin öğrenci hazırbulunuşluğu, sosyo-ekonomik koşullar ve kültür yapısıyla bağlantılı olduğu sonucuna varmaktadır. Toplu öğretim programlarının yapılandırılmasında bu

koşulların göz önünde bulundurulması gerektiğinin altını çizen Aytuna, öğretimde toplulaştırmanın ancak geniş bir eğitimci kadrosuyla yapılabileceğini ifade etmektedir.

Aytuna (1939), “Decroly Usulü: Yeni Mektep Sistemleri 6” adlı eserinde toplu öğretim kapsamında Decroly sistemini konu edinmektedir. Yazar bu sisteme ilişkin öğretimde toplulaştırma anlayışının Türk eğitim sistemine uyarlanabilirliğini de analiz etmektedir. Ona göre, söz konusu sistem, öğretimde işlevsel bir biçimde kullanıma uygundur.

Kaya (1939) “Toplu Tedris Hareketleri. Yabancı Memleketlerde Terbiye ve Tedris Denemeleri” kitabında, denenmiş toplu öğretim sistem ve modellerini açıklamaktadır. Kaya’nın açıkladığı sistemlerden biri Decroly’ninkidir. Kaya’ya göre öğrencilerde zihinsel gelişimin sağlanabilmesi, toplu öğretimin uygulanabilmesine bağlıdır. Ona göre toplu öğretim, öğrenciyi problem çözme, analitik düşünme ve proje yapmaya yönelttiği için ileri düşünme becerilerinin gelişiminde oldukça etkilidir.

Kaya ve Öner (2017), “100. Yaşındaki Sosyal Bilgiler Dersini Sosyalleşme ve Toplu Öğretim Ekseninde Yeniden Düşünmek” adlı çalışmalarında toplu öğretimin gelişim sürecini, dayanaklarını ve içeriğini ortaya koymuşlardır. Yazarların, çeşitli toplu öğretim sistemleri kapsamında Decroly sistemini de inceledikleri ve Sosyal Bilgiler öğretimiyle ilişkisini ortaya koymaya çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Kaya (2018), “Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Derslerinin Temeli Toplu Öğretim Sistemi” kitabında toplu öğretimin tarihsel ve felsefi temellerini, toplu öğretimi gerekli kılan nedenleri ve çeşitli toplu öğretim yaklaşımlarını kaleme almıştır. Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinin tasarım anlayışlarını da ayrıntılı biçimde ele alan eser, toplu öğretim desenlerinin derlemesini de yapmaktadır.

Decroly, (1912) “La Psychologie Du Dessin (Çizim Psikolojisi)” adlı çalışmasında, geliştirdiği pedagojik sistemi birçok yönüyle işlemekte ve özellikle çocukların psiko-motor becerilerinin gelişmesinde hangi etmenlerin rol oynadığını ayrıntılı bir biçimde ortaya koymaktadır.

Decroly ve Boon’un (1921) alanyazına kazandırdığı “Vers L’école Rénovée (Yenilenen Okula Doğru)” adlı kitap, Decroly sisteminin ayrıntılı biçimde ele alındığı ilk eserlerdendir. Decroly bu çalışmasında uygulamayı düşündüğü sistemin temellerini ortaya koymaktadır. Eserde eğitim amaçlarını gerçekleştirebilmek için, çocuğun hazırbulunuşluğunu gözetmek ve doğal yaşam ortamında eğitim vermek gerektiği anlatılmaktadır.

Medici (1972), “Yeni Eğitim” adlı kitabında yirminci yüzyıl eğitim anlayışını incelemektedir. Modern çağda uygunlanması gereken eğitim sistemlerinin toplu öğretim temelli olması gerektiğini belirten Medici, bir öğretimde toplulaştırma anlayışı olan Decroly sistemini de ele almaktadır. Bu sistemin yapısal özelliklerini ve eğitim alanındaki yansımalarını da irdelemektedir.

Wagon, S. (2013), ”Ovide Decroly, Un Pédagogue D’éducation Nouvelle (Ovide Decroly, Yeni Eğitimin Bir Öğretmeni)” adını verdiği çalışmasında Decroly’nin eğitim anlayışını ve geliştirdiği ilgi merkezleri sistemini açıklamaktadır. Wagon, çok yararlı bulduğu Decroly sisteminin işe koşulması durumunda eğitimin geliştirilebileceğini savunmaktadır.

Alanyazının incelenmesinden sonra, Decroly sisteminin Sosyal Bilgiler dersi ile bir arada ele alındığı çalışmaların çok yaygın olmadığı kanaatine varılmıştır. Öğretimde toplulaştırma anlayışına sahip Decroly sisteminin, Sosyal Bilgiler gibi toplu öğretim tasarımının bir ürünü olan dersle ilişkilendirilerek incelenmemiş olmasının alanyazın açısından eksiklik olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma ile alanyazındaki söz konusu eksikliğin kısmen giderileceği ve sonraki çalışmalara kaynak oluşturulacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de toplu öğretim tasarımının ürünü olan birçok dersin geçmişinde yatan pedagojik kuramların ve deneme okullarının incelenmediği düşünülmektedir. Hatta toplu öğretim derslerine yönelik öğretmen eğitimi programlarında öğrencilerin toplu öğretim tasarım denemeleri yapmadan mezun edildikleri görülmektedir. Bu nedenle Herbart, Otto, Dewey, Decroly gibi çeşitli toplu öğreticilerin kuramlarının incelenmesinde yarar olduğu düşünülmektedir. Söz konusu kuramcılarının deneme okullarında geliştirdikleri ve çoğunlukla kendi adlarıyla anılan toplu öğretim sitemleri bulunmaktadır. Günümüzde tematik öğrenme, disiplinlerarası öğrenme, STEM gibi adlarla yapılan çalışmalarda toplu öğretim sisteminin güncelliğini koruduğu görülmektedir. Geçtiğimiz yıllarda eğitim alanında çok başarılı bulunan Finlandiya’lı eğitimcilerin bilgi patlaması karşısında eğitim programlarının katı sınırlarını kaldırarak, esnek ve çekirdek program anlayışına yöneldiklerini açıklamaları toplu öğretim sisteminin güncelliğini koruduğunun bir başka göstergesi sayılabilir. Bu gerekçelerle söz konusu çalışmada “Decroly’nin eğitim anlayışı ile bir toplu öğretim ürünü olan Türkiye’deki Sosyal Bilgiler dersi arasındaki ilişki” belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmada araştırmacılar, bilimsel alanyazını tarayarak Decroly sistemi ile Türkiye’deki Sosyal Bilgiler dersi arasındaki ilişkiye yönelik bilgilere odaklanmışlardır. Bu kapsamda ilk olarak Sosyal Bilgiler dersi ve Decroly sistemine ilişkin basılı kitaplara başvurulmuştur. Sonraki aşamada yerli ve yabancı internet veri tabanlarından çalışma konusuna ilişkin kitap, dergi, makale ve tez gibi kaynaklara ulaşılmıştır. Çoğunlukla Fransızca, Felemenkçe, İspanyolca, Almanca ve İngilizce dillerinde yazılmış yabancı kaynaklardan bazıları araştırmacılar tarafından; bazıları ise söz konusu dillerin uzmanlarından destek alınarak Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonra, ulaşılan kaynaklar, betimsel çözümlenmeye tabi tutulmuştur. Bu kapsamda araştırmanın konusuna yönelik bilgiler, belirlenerek sınıflandırılmıştır. Sınıflandırma, Decroly sisteminde; sosyalleşmeye yönelik bilgiler, öğretimde toplulaştırmaya yönelik bilgiler ve çocuğa görelilik ilkesine yönelik bilgiler biçiminde yapılmıştır. Son olarak söz konusu bilgilerin yapısal ve işlevsel boyutları incelenerek Sosyal Bilgiler dersi ile Decroly’nin eğitim anlayışı arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

Toplu öğretim uygulamalarıyla ilkler arasında sayılabilecek Decroly’nin, Sosyal Bilgiler öğretiminin günümüzdeki şekliyle olmasa bile ilk denemelerini de yaptığı söylenebilir. Öğretimde toplulaştırmanın uygulanabilirliğini ortaya koyan Decroly sisteminin; sosyalleşme, çocuğa görelilik ve öğretimde toplulaştırma açısından Sosyal Bilgiler ile ilişkisinin araştırıldığı bu çalışmada ulaşılan bulgular, aşağıdaki başlıklar altında ifade edilmiştir.

a-) Sosyalleşme Kapsamında

Öncelikle “Sosyal uyum ve hayatı öğrenme” ilkesine sahip olması Decroly sisteminin, sosyalleştirme amacı güdülen tasarlanan Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde kullanılabileceğini düşündürmektedir. Decroly sisteminde öğrencilere bilgi ve beceri edindirme sürecinde en çok başvurulan yöntemlerden biri, ilgi merkezleri oluşturularak toplu öğretimin gerçekleştirilmesidir. İlgi merkezlerinin çocukların sosyalleşmesine zemin oluşturdukları görülmektedir. Buralarda göz teması, konuşma, dayanışma gibi çeşitli iletişim becerilerin gelişmesine uygun ortamlar yaratılmaktadır. Çocuklar ortak ilgilerine yönelik araştırma ve projeler yapmaktadırlar. Grup olarak aynı amaca yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Çocukların liderlik gibi sosyal rolleri gelişmektedir. Ortak ilgilerde birleşen çocukların öğrenmeye güdülenmeleri sağlanmaktadır. Bu nedenle ilgi merkezleri için aynı zamanda öğrenme merkezleri benzetmesi de yapılabilir.

İlgi merkezleri, Sosyal Bilgiler dersinin içeriğini yansıtan tematik alanlar olarak tasarlanabilirler. Böylece sosyal uyuma yönelik olarak dersin temel becerilerinden olan mekânsal analiz ve zaman algısını içeren öğrenme ortamları oluşturulabilir. İçerikte yer alan bilgi ve beceriler gibi

değerlere de yer verilebilir. Ayrıca zaman zaman yapılacak ilgi ve ihtiyaç analizleri ile bu merkezler, içerik veya tema değişikliği gerçekleştirilerek güncellenebilirler. Bu durumda süreklilik, öğrencilerin öğrenmeye güdülenmelerini sağlayabilir.

Decroly sistemi, Sosyal Bilgiler dersinin sosyalleştirme amacına uygun biçimde öğrencileri hayatın içerisinde tutmaktadır. Sistem, öğrencilerin günlük hayatlarına devam ediyormuşçasına eğitilmelerini sağlamakta toplumdan kopmalarına engel olmaktadır. Bu sisteme göre sosyalleşme süreci ve eğitiminin nitelikleri, şöyle özetlenebilir;

1. Öğrenci, okulda günlük hayatına devam eder şekilde eğitim görmelidir.
2. Belirli bir program, notlandırma ve zorunlu okumalar olmamalıdır.
3. Her şey, gerçek hayattan ibaret olan eğitim ortamının değişkenidir.
4. Eğitim ortamı, öğrencinin hazırbulunuşluluğuna göre tasarlanmalıdır.

Yirminci yüzyılda eğitim dünyasında belirginleşen yapılandırmacı eğitim, öğrenciyi merkeze alan bir anlayış üretmiştir. Türkiye’de Sosyal Bilgiler, özellikle 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile yapılandırmacı eğitim felsefesine uygun olarak biçimlendirilmeye başlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında Decroly sisteminin de tıpkı yapılandırmacı eğitimi esas alan Sosyal Bilgiler dersi gibi öğrenciyi “yaparak yaşayarak öğrenen, teoriden çok pratiğe odaklı, aktif araştırmacı” konumunda değerlendirdiği görülmektedir.

b-) Çocuğa Görelilik İlkesi Kapsamında

Decroly’ye göre; çocuk ilk önce kendisini sonra çevresini tanımalıdır. Çevreyi kendisi keşfetmeli ve keşfettikleriyle o çevreyi özümsemelidir. Decroly, insanı öğrenmeye yönelten şeyin kendisinde var olan ilgiler olduğunu ifade etmektedir. Bu potansiyeli ilgi merkezleri ile eğitim alanında değerlendirmeye çalışmaktadır. İlgi merkezleri; karnını doyurma, tehlikelere karşı korunma, çalışma ve üretme gibi güdüler dikkate alınarak oluşturulmaktadır. Decroly, çocuk eğitiminde esas olanın, onun fiziksel ve ruhsal durumu, hazırbulunuşluğu ve farkındalık düzeyi olduğunu ileri sürmekte ve çocuğa öğretilecek her şeyin onun seviyesine uygun biçimde verilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Bilindiği gibi çocuk anneden baba ve akrabalara, yerel, ulusal ve evrensel topluma yönelik bir sosyalleşme sürecinden geçmektedir. Bu süreç doğal olgunlaşma ve çevre uyaranlarla tanışma kapasitesine bağlı olarak her çocukta farklı bir biçimde gerçekleşmektedir. Çocuklar aile ve ev ortamından okula geçişte birçok zorluk yaşamaktadır. Decroly sisteminde eve benzer okul anlayışıyla bu sürecin kolay atlatılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Çocukların aileden sonra dahil oldukları farklı ders, birden fazla öğretmen, araç-gereç gibi etmenlerle baş etme kapasiteleri yaşları küçüldükçe düşmektedir (Kaya, 2018). Ayrıca onların hayatı ve olayları algılamaları bütüncüldür. Bu nedenle Decroly sisteminde ev ortamında çocukların ilgileri doğrultusunda oluşturulan tematik ilgi merkezleri ile eğitim yapılmaya çalışılmaktadır. Böylece çocuklar gelişim seviyelerinin üzerinde çok ortam, araç-gereçle hatta öğretmenle baş etmek zorunda kalmamaktadırlar. Sosyal bilimlerin çocukların seviyesine uygun olarak toplulaştırılarak tasarlanmasıyla oluşturulmuş Sosyal Bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin de buna hizmet ettikleri söylenebilir. Çünkü bu toplu öğretim öğretmenlik meslekleri sayesinde çocuklar onlarca öğretmenden eğitim almak zorunda kalmamaktadırlar.

Sosyal Bilgiler dersi, çeşitli bilimlerden toplanan bilgi ve becerileri, Decroly’nin ön gördüğü biçimde bağlantılı ve anlamlı olarak öğretme kaygısının bir ürünüdür. Decroly’nin ilgi merkezleri, Sosyal Bilgiler dersinin ise temaları (öğrenme alanları) toplulaştırmanın odak noktalarını oluşturmaktadır. Bunun temel nedeni özellikle öğrencilerin gelişim düzeyine uygun eğitim etkinlikleri yapılması kaygısıdır. Sınıf düzeyi yükseldikçe konular karmaşıklaşmakta; düştükçe sadeleşmektedir.

Bu durumda toplu öğretim sisteminin önemli bir ilkesi olan çocuğa görelilikte, Decroly yaklaşımıyla Sosyal Bilgiler dersinin uyuştugu söylenebilir.

Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında temalar, öğrenme alanları olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle öğrenme alanlarının, ilgi merkezleri için ipuçları oluşturabileceği söylenebilir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki (MEB, 2018) öğrenme alanlarından hareketle sınıflarda şu ilgi merkezleri oluşturulabilir;

1. Birey ve Toplum ilgi merkezi
2. Kültür ve Miras ilgi merkezi
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler ilgi merkezi
4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim ilgi merkezi
5. Bilim, Teknoloji ve Toplum ilgi merkezi
6. Etkin Vatandaşlık ilgi merkezi
7. Küresel Bağlantılar ilgi merkezi

İlgi merkezlerinde çocukların ilgilerini çekecek özgün araç-gereçlere yer verilebilir. Söz konusu uygulamanın öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmeleri, öğretmenlerin de onları gözleyerek geleceğe yönelik olarak yönlendirmeleri açısından da katkısı olabilir. Ancak bunun daha başarılı bir biçimde uygulanabilmesi için okullarda Sosyal Bilgiler Eğitimi Dersliklerinin kurulmasında yarar olduğu düşünülmektedir. İlgi merkezlerinde yer verilen somut araç-gereçlerin, günümüz çocuklarının ekran bağımlılığından uzaklaşmalarına da katkısı olabileceği söylenebilir. Ayrıca sözkonusu uygulama, çocukların okula, sınıfa ve öğrenmeye güdülenmelerini de sağlayabilir.

c-) Öğretimde Toplulaştırma Kapsamında

Sosyal Bilgiler dersi, çoğunluğu sosyal bilim bulgusu olan bilgi, beceri ve değerleri çocukların, gündelik hayatlarında kullanmalarını sağlamak için tasarlanmıştır. Decroly sistemi de çocuğu doğal hayat alanında gereksinim duyabileceği bilgilerle donatmayı ve bu bilgileri nasıl kullanacağını, yaparak yaşayarak öğretmeyi amaçlamaktadır. Decroly'ye göre okulda hem teorik hem de pratik zekanın geliştirilmesi önemlidir. Yani okul, sürekli hareketin olduğu bir öğrenme merkezidir. Derslikler, geleneksel sınıflardan çok birer iş yerine benzerler. Buralarda çeşitli el işi çalışmalarına yer verilir. Çocuklar bizzat çiçek ve bitki yetiştirirler. Hayvanlara bakarlar. Bu kapsamda Sosyal Bilgilerin sosyal bilim disiplinlerinden derleyerek topladığı bilgileri öğrenciye etkinlikler ve uygulamalar ile bir bütün halinde öğretme amacının, Decroly sisteminin hayat için gerekli bilgileri öğrencilere toplu halde sunma yaklaşımıyla örtüştüğü söylenebilir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programı (MEB, 2018) incelendiğinde toplu öğretim veya toplulaştırma kavramlarına vurgunun çok az olduğu görülmektedir. Toplu öğretim yerine "disiplinlerarası", toplulaştırma yerine ise bütünleştirme sözcüğünün kaydedildiği fark edilmektedir. Söz konusu programda bu durum, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar başlığı altında şu şekilde ifade edilmektedir (MEB, 2018);

1. Sosyal Bilgiler öğrenme alanlarında; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlerle insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi konuları bütünleştirilmiş olarak ele alınmaktadır. Konular tarih, coğrafya, insan hakları ve vatandaşlık diye ayrı ayrı değil, disiplinler arası yaklaşımla işlenmelidir.

2. Kazanımların gerçekleştirilmesinde "yerellik, güncellik, disiplinler arası, yansıtıcı sorgulama, geçmiş- bugün-gelecek bağlantısı, zaman-süreklilik-değişim ve esneklik" gibi Sosyal Bilgiler öğretiminin temel ilkeleri dikkate alınmalıdır. Vurgulanan bu ilkeler açısından gerektiğinde işleniş sürelerinde değişiklik yapılabilir.

İkinci maddenin toplu öğretim sisteminin güncellik, esneklik gibi ilkelerini içerdiği görülmektedir. Böylece dolaylı da olsa programın toplu öğretim yaklaşımına sahip olduğu ortaya konulmaktadır. Oysaki toplu öğretim sisteminin felsefesi ve ilkeleri ile programın hazırlanmasındaki etkisi açık ve net bir biçimde ele alınmalıdır. Böylece programın hitap ettiği paydaşlar olan akademisyen, öğretmen ve öğrencilerin daha çok yararlanabilecekleri ileri sürülebilir. Ayrıca öğretmen adayları için de örnek toplu öğretim programı tasarımları ortaya çıkmış olur.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Yapısı başlığının devamında “Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili bilgi, beceri ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden disiplinler arası bir yapıdır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı aşağıda sıralanan 7 öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır” notunun düştüğü görülmektedir. Bu bölümde bazı öğrenme alanlarında, yararlanılan bilimler sıralanarak disiplinlerarası bir yaklaşımın benimsendiği ifade edilmiştir. Üretim, dağıtım ve tüketimin de ekonomiyle ilgili bir tema olduğu belirtilmiştir. Oysa ki 2005 programında hem toplu öğretim hem de disiplinlerden yapılan toplulaştırmalar daha açık bir biçimde dile getirilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sosyalleşme, hayatın kaçınılmaz gereği olup toplumla bütünleşmeyi ifade eden bir süreçtir. Bu süreçte çocuklara yardımcı olma görevi ailelerden okullara geçince; “sosyalleşme en doğru şekilde nasıl sağlanabilir?” sorusuna yanıt aranmaya başlanmıştır. Okullarda öğrencileri sosyalleştirme görevi yüklenmiş derslerin başında Sosyal Bilgiler gelmektedir (Öztürk, 2015). Yaşamının ilk anından beri sosyalleşme sürecini yaşayan çocuğa okulda sosyal hayatla olan ilişkisini düzenleyen bir dersin okutulması gerekliliği kaçınılmaz olmaktadır (Kılıçoğlu, 2012). Böylece ailede başlayan kısmen tesadüfi kısmen de gelenek, görenek gibi etkilerle şekillenen sosyalleşme bu ders sayesinde bilinçli bir biçimde şekillendirilebilir hale gelmektedir. Şekillendirmeden kastedilen, bilimsel bir yaklaşımın sergilenmesi yanı sıra devlet yönetimleri tarafından ideolojileri yönünde yönlendirilebilen bir sosyalleşme sürecine girilmesidir. Sosyal Bilgiler, toplumu araştıran sosyal bilimlerden aldığı öğeleri, sosyal hayattaki etkilerine göre sınıflandırarak toplulaştırır ve çocuğa görelilik ilkesine uygun biçimde onlara sunar. Bu yolla okulun üstlendiği sosyalleştirme görevini yerine getirmiş olur. Herbart, Otto ve Dewey gibi bilim insanlarının yanı sıra Decroly de aile kurumunun okula devrettiği sosyalleştirme görevinin yerine getirilebilmesi için, öğretimde toplulaştırma sisteminden yararlanmıştır (Kaya, 2018).

Gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda Decroly'nin kapsamlı bir öğretim sistemi oluşturduğu ve eğitimin çeşitli alanlarında işe koşulabileceği öngörülmüştür. Böylece geçmişte olduğu gibi günümüzde de Sosyal Bilgiler dersinin tasarımında Decroly sisteminden yararlanılabileceği düşünülmektedir. Bunun için öğretmen eğitimi programlarında söz konusu sistemi ele almak ve toplu öğretim tasarımları yapmak yararlı olabilecektir. Çalışmakta olan öğretmenleri eğitmek ve ilgi merkezlerinde tematik toplulaştırma yapmalarını teşvik etmek Sosyal Bilgiler eğitimine katkı getirebilir. Bu tip çalışmaların Sosyal Bilgiler dersinin toplu öğretimi sistemiyle ilişkisine yönelik farkındalığı da artıracağı söylenebilir. Decroly sistemine yönelik yapılmış farklı çalışmaların da benzer saptamalarda bulunduğu görülmektedir. Örneğin Fuat (1932), Toplu Tedris, Nazariyyat ve Tatbikatı kitabında Decroly sisteminin, Türkiye’de uygulanabilir toplu öğretim sistemlerinden biri olduğunu belirtmektedir. Türkiye’de Decroly sistemine yönelik yapılan bir başka çalışma da Aytuna (1936)’nın Toplu Tedris ve Kompleks Sistem ismiyle yayınladığı kitaptır. Aytuna (1936), uygun koşulların sağlanması durumunda Decroly sisteminin eğitim alanında kullanışlı olabileceğini ifade etmektedir. Aytuna, bir diğer kitabı olan Decroly Usulü: Yeni Mektep Sistemleri 6 (1939)’da Decroly sisteminin öğretimde toplulaştırma anlayışının Türk eğitim sistemine uyarlanabilirliğini incelemektedir. Aytuna, bu çalışmasında da Decroly sisteminin öğretimde kullanılması gerektiğini belirtmektedir.

Decroly sistemine ilişkin yurt dışında yürütülen çalışmaların da benzer sonuçlara varmış oldukları söylenebilir. Örneğin Medici (1972), Yeni Eğitim adlı kitabında Decroly sisteminin yapısal özelliklerini incelemekte ve günümüz toplu öğretim uygulamalarında iyi sonuçlar sağlayabileceğini savunmaktadır. Decroly sistemini inceleyen bir diğer çalışma da Wagnon (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Wagnon'a göre Decroly, eğitim alanında oldukça kapsamlı bir sistem geliştirmiştir. Wagnon, Decroly sisteminin bütün özellikleriyle işe koşulması durumunda eğitimde faydalı sonuçlar elde edilebileceğini savunmaktadır. Diğer yandan Decroly (1912), bizzat kaleme aldığı çalışmasında; geliştirdiği sistemi birçok yönüyle işlemekte ve özellikle çocukların psiko-motor becerilerinin gelişmesinde hangi etmenlerin rol oynadığını ayrıntılı bir biçimde ortaya koymaktadır.

Türkiye'de zaman zaman Sosyal Bilgiler dersine yönelik olarak toplu öğretim sistemine uygun bir tasarım yapılmadığı eleştirileri getirilmektedir. Ancak 2005'ten sonra birçok sosyal bilimden yapılan toplulaştırmalarla toplu öğretim sistemine daha uygun bir programa ulaşıldığı söylenebilir (Kaya, 2018). Önceki tarihlerde program, daha çok Tarih ve Coğrafya bilimlerinin bilgi odaklı birleşiminden oluşan bir yapı sergilemektedir. 2018 tarihli programda toplu öğretime, disiplinler arası adı ile çok az yer verilmişken 2005 tarihli programda daha kapsamlı bir biçimde ele alındığı görülmektedir. Oysa ki yararlanıcıları, tarafından programın anlaşılabilmesi ve daha başarılı bir biçimde uygulanabilmesi açısından felsefesinden başlayarak dayandığı sistem ve ilkelerine ayrıntılı bir biçimde yer verilmesi gerekir. Böylece insanlar, pragmatizme dayanan ilerlemeci eğitim felsefesinin toplu öğretim sisteminin doğmasına neden olduğunu bilirler. Herbart, Dewey, Decroly benzeri kuramcıların yapmış oldukları toplu öğretim uygulamalarını daha iyi anlayabilirler. Hatta toplu öğretim sisteminin ürünü olan derslerle ilişkilerini kurabilirler. Kısaca bu derslerin neden, kimin için tasarlandığının pedagojik arka planını bilmek, uygulamadaki başarıyı da artıracaktır. Böylece akademisyen, öğretmen ve öğretmen adayları daha başarılı bir biçimde program ve toplu öğretim tasarımları gerçekleştirebileceklerdir.

Sosyal Bilgiler dersi programı geliştirilirken toplu öğretim tasarımı kapsamında en fazla çok disiplinli desenlerin tercih edildiği belirtilmektedir (Öztürk ve Devenci, 2016). Buradan toplulaştırma çalışmalarında disiplinleri hissettirmeyen bütüncül yapılara ulaşmada güçlükler yaşandığı anlaşılabilir. Sosyal Bilgiler dersi öğretimi program metinlerinde toplu öğretime ilişkin açıklamalarda bulunulması yanı sıra öğretmen eğitimlerinde de toplu öğretim tasarımlarına yer verilmesi, söz konusu güçlüğün aşılmasına katkı sağlayabilecektir.

Decroly toplu öğretim uygulamalarıyla eğitim alanına büyük yenilikler getirmiştir. Bunları aşağıdaki başlıklar altında toplamak mümkündür.

1. **Öğretim yöntemi bakımından:** Decroly sisteminde geleneksel ders anlatma ve dersi kitaptan işleme tekniğinin yerini; çocukların yaparak yaşayarak öğrendiği, deney ve gözlem yaptığı, edindiği bilgiler üzerine düşünüp akıl yürüttüğü, bu bilgileri eski bilgileriyle karşılaştırdığı, öğrendiklerini ifade etme aracı olarak çok çeşitli teknikler (resim, müzik vb.) geliştirdiği bir yapı almıştır. Çocuğu doğal çevresini tanımaya ve araştırmacı kimlik kazanmaya itmek, bu sistemin temelini oluşturur.
2. **Eğitim programı bakımından:** Decroly sisteminde geleneksel ders ve okul programları uygulanmaz. Bunun yerine çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarıyla eğilimlerine hitap eden ve bunlara göre biçimlendirilen esnek programlar uygulanır.
3. **Sosyal hayat bakımından:** Çocuklar bu sistemde toplumun yapısına uygun davranmayı, doğal hayatın içerisinde bizzat yer alarak öğrenirler.

Decroly sisteminin öğretim sürecinde temel aldığı esaslar arasında “öğrencilerin doğası, ihtiyaçları ve ilgilerine odaklanma” ilkesinin başat olduğu söylenebilir. Buna yönelik olarak Decroly sisteminin öğrencilerin temel ihtiyaçlarını ve bunları karşılayacak araçları eğitim ve öğretimin merkezine koyduğu görülmektedir. Böylelikle okul ortamındaki eğitim ve öğretime yön vermede daha

doğal bir yol izlenmiş olur. Ayrıca Decroly sisteminin çeşitli bilimlerle beceri, ihtiyaç ve insan yaşayışları arasında toplulaştırma aracılığıyla ilişki kurması, öğrencileri çok sayıda araç-gereç ile uğraşmak zorunda kalmaktan kurtarması, onu öğretimde toplulaştırma modelleri arasında değerli bir yere taşımaktadır.

Toplu öğretim denemelerinin ilkleri arasında yer alan Decroly sisteminin, bu yönüyle Sosyal Bilgiler gibi toplu öğretim derslerine temel oluşturduğu söylenebilir. Bu yaklaşımın, Sosyal Bilgiler dersi öğrenme ortamları ve eğitim programlarının tasarlanmasında işe koşulabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle söz konusu düşüncenin, tez ve makale çalışmaları kapsamında çeşitli araştırmacılar tarafından deneysel, uygulamaya dönük araştırmalarla güçlendirilebileceği öngörülmektedir.

Decroly, Sosyal Bilgilerin temelini oluşturan; sosyal bireyler yetiştirme, yaparak yaşayarak öğrenme ve öğretimde toplulaştırmayı sistemli bir biçimde uygulamaya koyan eğitimcilerden biridir. Decroly'nin geliştirdiği sistem, yirminci yüzyılın öğretimde toplulaştırma denemeleri içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu sistemin sınırlılığı, çocuğun gelişim evrelerinde ortaya çıkan ilgi alanlarının geçirdiği gelişim aşamaları hakkında kayıt tutmaması olarak ortaya konulabilir. Çünkü çocukların ilgileri her yaşta değişmektedir. Bunun giderilmesi ile çocuklara etkili bir yönlendirme uygulaması gerçekleştirilebileceği söylenebilir.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda eğitimci ve araştırmacılara aşağıdaki öneriler getirilebilir;

1. Decroly sistemi ile Sosyal Bilgiler dersi ilişkisi, uygulamalı ve deneysel araştırmalara konu edilmelidir.
2. Hizmet öncesi ve hizmet içi dönemde öğretmenlere, Sosyal Bilgiler dersi tasarımları öğretilmeli, bu kapsamda Decroly sistemi tanıtılmalıdır.
3. Öğrencilerin ilgileri güdülenmelerine temel oluşturmaktadır. İlgilerini dikkate alan eğitimle kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilebilir. Sosyal Bilgiler dersi tasarlanırken çocukların ilgi ve ihtiyaçları analiz edilerek temalar belirlenmelidir. Sosyal Bilgiler eğitiminde de dersin temalarına uygun ilgi merkezleri oluşturulmalıdır.
4. İlgi merkezlerine dayalı öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için sınıflarda düzenlemeler yapılmalıdır. Bunun için okullarda Sosyal Bilgiler dersliklerinin kurulması yararlı olabilecektir.
5. Önceden belirlenmiş ve yetişkin mantığına göre tasarlanmış programlar yerine, çocuğa görelilik ilkesi kapsamında Decroly'nin ön gördüğü gibi çocukların ilgilerine göre şekillenen esnek programlar oluşturulmalıdır.
6. Decroly sisteminin ileri sürdüğü kitapsız eğitim (her şeyi yaşayarak öğrenme), Sosyal Bilgilerin doğasıyla uyumlu olduğundan dersin öğretiminde kullanışlı olabilir. Sosyalleşme eğitiminin, ders kitapları ile sınırlı olamayacağı düşünülmektedir.

Decroly sisteminin öğretmene verdiği rolün “doğal hayat alanında rehberlik” olması, öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerini pekiştirebilir. Ancak Türkiye'deki haliyle Sosyal Bilgiler dersinin sınava yönelik uygulamalarla hayat ve toplumdan koparıldığı, böylece toplu öğretimden çok ayrıık öğretime yöneldiği söylenebilir. Derse ve derse olduğu kadar çocuklara da çok önemli zararlar veren bu durum, öğrencileri ölçme, dereceleme ve eleme kaygısının bir sonucudur. Bir başka deyişle çocuğa görelilik ilkesinin tasarlanmasına yol açtığı Sosyal Bilgiler, ayrıık öğretimin esiri haline getirilmiş ve çocukları elemeye temel oluşturan bilgileri ezberletmeye dayalı bir derse dönüştürülmüştür (Yılmaz, 2010). Bilgiler arasında Tarih ve Coğrafya disiplinlerine ilişkin olanlar baskındır. Son yıllarda Sosyal Bilgiler üzerine yapılan araştırmalarda dersin öneminin artırılması için getirilen öneriler arasında sınavlarda soru sayısının ve konuların yetiştirilebileceği şekilde ders sayısının artırılmasının çoğunlukta olduğu

görülmektedir (Gönenç ve Açıkalın, 2017). Ne yazık ki bu öneriler arasında dersin çocuklar için tasarlandığı ve onların seviyesi, toplum ve hayatına yönelik eğitim yapılması gerektiğine ilişkin ifadelere rastlanılmamaktadır.

Kaynakça

- Akdağ, Ö. (2008). Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim alanında yabancı uzman istihdamı (1923-40). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 45-77.
- Apple, M. W. (2004). *Ideology and curriculum*. (3. bs.). New York: Routledge Falmer.
- Ata, B. (2000). İsmayil Hakkı Baltacıoğlu ve tarih öğretimi. *Türk Kültürü*, 450, 590-602. <http://www.acikarsiv.gazi.edu.tr/index.php?menu=2&secim=10&YayinBIK=64> adresinden 25.03.2017 tarihinde ulaşılmıştır.
- Aytuna, H. A. (1936). *Toplu tedris ve kompleks sistem, yeni mektep sistemleri 2*. Bilecik: Halkevi Basımevi.
- Aytuna, H. A. (1939). *Decroly usulü, yeni mektep sistemleri 6*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Baker, D. P. (2011). The future of the schooled society: The transforming culture of education in postindustrial society. (Ed. Hallinan, M. T.). *Frontiers in Sociology Of Education* içinde (pp. 11-34). Stanford: Stanford university Press.
- Barr, R., Barth, J. L. ve Shermis, S. S. (2013). *Sosyal bilgilerin doğası* (Çev. Ed. C. Dönmez). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (2013). *Etkinlik pedagojisi: yaşamsal, düşünsel ve üretici eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Britannica Online, (2020). *Ovide Decroly*. <https://www.britannica.com/biography/Ovide-Decroly> adresinden 09.02.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Brofenbrenner, U. (2016). Ecology of socialization. (Ed. Berns, R. M.). *Child, Family, School, Community: Socialization And Support* içinde (pp. 37-48). (10. bs.). Stanford: Cengage Learning.
- Çakıroğlu, D. E. (2017). Hayatın içinde okul okulun içinde hayat: Decroly Sistemi. (Ed. Acar, E. A.). *Erken Çocukluk Eğitimi-Büyük Düşünceler/Fikirler, Modeller ve Yaklaşımlar* içinde. (ss. 79-91). (2. bs.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Decroly, O. (1912). Psychologie du dessin. *L'École Nationale*, 5(18), 546.
- Decroly, O. (1929). *Tedrisatta toplulaştırma işi*. (Çev. K. Nami). İstanbul: Devlet Matbaası.
- Decroly, O. ve Boon, G. (1921). *Vers l'école rénovée*. Paris: Librairie Fernand Nathan.
- Decroly, O. ve Buyse, R. (1928). *La pratique des tests mentaux*. (5. bs.). Paris: Librarie Felix Alcan.
- Decroly, O. ve Degand, J. (1910). La mesure de l'intelligence chez des enfants normaux d'après les tests de MM. Binet et simon. *Archive de Psychologie*. 9, 82-108.
- Decroly, O. ve Michelet, A. (1978). *Initiation à l'activité intellectuelle et motrice par les jeux éducatifs*. (Dijital bs.). Paris: Éditions Delachaux et Niestlé. <https://excerpts.numilog.com/books/9791036911842.pdf> adresinden 07.03.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Decroly, O. ve Monchamp, E. (2002). *El juego educativo: Iniciación a la actividad intelectual y motriz*. (4. bs.). Madrid: Ediciones Morata.
- Demirci, A. (2004). *Yeni adam gazetesi'nde eğitim anlayışı (1934-1960 yılları arası)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, Ö. (2015). *Öğretme sanatı*. (22. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dewey, J. (1916). *Democracy and education: An introduction to the philosophy of education*. NewYork: The Free Press.
- Dubreucq, F. (1993). Jean-Ovide Decroly. *Prospects*, 23(1-2), 249-275. <https://doi.org/10.1007/bf02195039> adresinden 07.03.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Egemen, B. Z. (1965). *Terbiye ilminin problemleri ve terbiye felsefesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Ertürk, S. (2016). *Eğitimde program geliştirme*. (6. bs.). Ankara: Edge Akademi Yayınları.
- Ferriere, A. (1932a). *Decroly'nin ermitage mektebi*. (Çev. M. B. Tevfik). İstanbul: Sinan Matbaası.

- Ferriere, A. (1932b). *Üç büyük terbiyecisi*. (Çev. M. Işıksal). İstanbul: Kanaat Kütüphanesi.
- Fuat, A. (1932). *Toplu tedris, nazariyyat ve tabikati*. (2. bs.). Ankara: Ankara Muallimler Birliği Neşriyatı.
- Glesne, C. (2016). *Becoming qualitative researchers: An introduction*. New Jersey: Pearson Publishing.
- Gönenç, S. ve Açıklan, M., (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Bunlara Getirdikleri Çözüm Önerileri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 26-41.
- Günden, S. (1978). *Özel öğretim metodu ve uygulama*. Eğitim Enstitüleri Sosyal Bilgiler Bölümü, Ankara: Yaykur.
- Hesapçioğlu, M. (1994). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, E. (2018). *Hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinin temeli: Toplu öğretim sistemi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kaya, E. ve Öner, G. (2017). 100. yaşındaki sosyal bilgiler dersini sosyalleşme ve toplu öğretim ekseninde yeniden düşünmek. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-25.
- Kaya, K. (1939). *Toplu tedris hareketleri. Yabancı memleketlerde terbiye ve tedris denemeleri 2*. İstanbul: Tan Matbaası.
- Kılıçoğlu, G. (2012). Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. (Ed. M. Safran). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde. (ss. 4-14). (2. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Maccoby, E. E. (2007). Historical and methodological perspectives on socialization. (Ed. Grusec, J. E. ve Hastings, P. D.). *Handbook of Socialization: Theory and Research* içinde (pp. 13-37). New York: Guilford Publications.
- Medici, A. (1972). *Yeni eğitim*. (N. Önol, çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- National Curriculum Standards for Social Studies: Introduction.
- NCSS. (2020). National curriculum standards for social studies: Introduction. <https://www.socialstudies.org/standards/national-curriculum-standards-social-studies-introduction> adresinden 09.09.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Öztürk, C. (2015). Sosyal Bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. (Ed. Öztürk, C.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi* içinde (ss. 2-30). (4. bs.) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, C. ve Deveci H. (2016). Farklı ülkelerin Sosyal Bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi. (Ed. Öztürk, C.). *Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programları* içinde. (ss. 1-40). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C., Dilek, D. (2004). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi programları. (Ed. Öztürk, C. ve Dilek, D.) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde. (ss. 47-81). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Savage, T. V. ve Armstrong, D. G. (1996). *Effective teaching in elementary social studies*. (3. bs.). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök yayıncılık.
- Van Gorp, A. (2005). *Tussen mythe en wetenschap: Ovide Decroly (1871-1932)*. Leuven: Acco.
- Van Gorp, A. (2006). Ovide Decroly, a hero of education. (Ed. Smeyers, P. ve Depaepe, M.). *Educational Research: Why 'What Works' Doesn't Work* içinde (ss. 37-50). Dordrecht: Springer.
- Wagnon, S. (2008). Ovide Decroly, un programme d'une (école dans la vie) aux accents leplaysiens? *Le Télémaque*, 33(1), 129-138.
- Wagnon, S. (2013). *Ovide Decroly, un pédagogue d'éducation nouvelle*. Brussels: Peter Lang Publishing.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Öğretim Elemanlarının Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 839-867.

Extended Abstract

This study examines the Decroly system as an integrated education system. In addition, the relationship between social studies lesson, which is an integrated education design product, and Decroly system has been investigated. Thus the concept of integrated education has been the main point of movement for both the Decroly system and the social studies lesson. In the design of the social studies lesson Herbart, Dewey etc. like their understanding of pedagogy, Decroly formed a substructure. Social studies is a integrated education lesson created by using social science disciplines such as history, geography and citizenship.

In the early years of the Republic, a new concern for community and citizen design led educators to become acquainted with the integrated education system. The idea of using education to create a new regime and social structure caused some educators to translate their books into Turkish. The principal of these books is "Tedrisatta Toplulaştırma İşi-Dr. Decroly (1929)". One of the first products of the integrated education system is Life Science lesson. Thus, with the design of The Life Science lesson, social studies lesson has been established as a basis for integrated education.

The Decroly system's principles such as "socialization", "child relativity" and "integration in education" are the foundations of Social Studies lesson. Through these themes, the this study aims to explore the relationship between Social studies and Decroly system. The relevant information was collected by reviewing the literature on the Decroly System and Social Studies teaching and was used in a systematic manner.

Decroly, who made the first integrated education application, made the first trials of Social Studies education. Decroly introduced the Life Science lesson, the first stage of integrated education in schools. Decroly proved the feasibility of integration as effective in schools. The relationship between the Decroly System and the Social Studies lesson in terms of socialization, the principle of child relativity and integration in education are as follows:

a) Within the Scope of Socialization

The Decroly System keeps students in life in accordance with the socializing purpose of Social Studies. It provides students to be trained as if they continue their daily lives. According to the Decroly System, the qualities that the socialization process should have are followed:

1. The student should be educated in daily life at school.
2. There should be no specific schedule, grading and mandatory readings.
3. Everything is a variable of the educational environment, which consists of real life.
4. The educational environment should be designed according to the student's readiness.

Constructivist education, which has had an impact on the education world in the twentieth century, espouses a view that puts student at the center of learning process.. The Social Studies lesson in Turkey was designed according to the constructivist education philosophy, especially with the 2005 Program. From this point of view, it is seen that both the Decroly System and the Social Studies lesson, which teaches according to constructivism, views the student as "active researcher who is learning by living, focused on practice rather than theory".

b) Within the Scope of Child Relativity

According to Decroly; the child must first know himself or herself and then his or her social environment. He must discover the social environment himself or herself that absorbs that environment and absorb that environment. Decroly states that what drives people to learn are the centers of interest in them. Interest centers consist of such motives as feeding on the stomach, protection against dangers, working and producing. According to Decroly, the main thing in child education is child's physical and mental state, readiness, and awareness. He argued that everything that is taught to the child should be given in accordance with his level. The Social Studies course teaches knowledge from various social science disciplines in integrated fashion by taking into account the level of students, just as Decroly envisioned. As the grade levels increase, the content becomes more complex. At the same time, activities appropriate to the biological and cognitive development level of students are implemented. In this context, the principle of relativity to the child, which has an important place in Social Studies education, is also applied in the Decroly System.

c) Within the Scope of Integration in Education

The Social Studies is an integrated education lesson that gets its content from various social science disciplines to the student by associating them with life. This lesson teaches using the learned knowledge in daily life. The Decroly System also aims to teach the child the knowledge they may need in the natural habitat and how to use it. According to Decroly, it is important to develop both theoretical and practical intelligence at school. In other words, school is a constantly changing learning center. Classes are like workplaces. Various handicraft works are included here. Children grow flowers and plants themselves. They take care of animals. In this context, it coincides with the principles of Social Studies lesson and the Decroly system. Because they both aim to educate students through activities and practices.

Decroly was the first educator to implement integrated education. The system developed by Decroly has had an important place in the 20th century integrated education trials. The downside of the Decroly System is that it does not keep track of the child's interests in the development process. The interests of the child change at any age. The school should investigate the development of these interests and produce predictions about them. The recommendations produced at the end of this research are listed below:

1. The Decroly System can be integrated with today's education system if it is developed by removing the weaknesses mentioned above and can turn the school into a living space where everything is learned on the spot.
2. School environments can be designed just as Decroly conceived for students to effect real learning experience.
3. The bookless education recommended by the Decroly System is compatible with the nature of the Social Studies taught today. Therefore, it can be a useful system in the teaching of the Social Studies course.
4. Instead of pre-determined programs designed according to adult needs, as Decroly recommends, higher success can be achieved in the teaching of Social Studies by creating flexible programs that are shaped according to the interests of children within the scope of the principle of child relativity.

5. The "learning to live social" principle of the Decroly System is in line with socialization aim of Social Studies lesson. Therefore, it can be used in the teaching of Social Studies. The role given by the Decroly System to the teacher is guidance in the natural habitat. Thanks to this role of the teacher, students can learn by doing-living.

